

První poznámky k povstáním v arabských zemích

Bod 1

První neorganizované vzpoury v centrálním a západním Tunisku (ve městech Sidi Bouzid – 40 tisíc obyvatel – a Kasserine – 76 tisíc obyvatel), Alžírsku, Jordánsku a Egyptě byly činem proletariátu a nejvíce zchudlých vrstev tradiční maloburžoazie. V pozadí těchto explozí stál nárůst cen potravin a nezaměstnanost, která se dotýká hlavně mladých lidí.

Náklady domácností na jídlo tvoří v těchto zemích přibližně 40 procent celkových nákladů (pro porovnání, ve Francii je to 11 procent celkového rozpočtu rodiny, v Česku 16 procent). V roce 2010 vzrostly egyptské ceny pšenice, již je tato země největší světový dovozce, a kukuřice o 73, respektive 88 procent. Maso, ovoce a zelenina se staly pro velkou část Egyptanů nedostupné.

V Tunisku bylo spouštěčem vzpour upálení Mohameda Bouazizih, mladého pouličního prodejce, absolventa vysoké školy, jemuž policie zabavila ovoce a zeleninu, které prodával načerno. Dvě tuniská města, kde se nepokoje rozpoutaly, mají nejvyšší míru nezaměstnanosti v celé zemi.

Třetí moment, na který nesmíme zapomenout, je pokus několika států tohoto regionu, hlavně Alžírsko a Tunisko, seškrtnit vzkvétající šedou ekonomiku s cílem zvýšit návratnost daní v době, kdy zabírá přední místo na mezinárodní scéně otázka veřejného deficitu. Toto téma je často spojeno s redukcí nebo zrušením státních dotací na prodejní ceny základního zboží.

I přes svou násilnou formu tak byly první protesty vysoce defenzivního charakteru.

Připomeňme si v této souvislosti, že násilí proletariátu není ani náhodou synonymem ofenzivy, a tím méně dělnické autonomie.

Za absence těchto dvou klíčových faktorů, ofenzivy a dělnické autonomie, není šance, aby se prosadila dynamika vedoucí od permanentní revoluce k diktatuře proletariátu. Hnutí, které reaguje, je vždycky defenzivní. Reakce je vždycky podřízená, submisivní, ač ospravedlnitelná. Zásadní úkol proletariátu spočívá v tom, přejít od reakce k ofenzivě. A to je otázkou uvědomění a organizace.

V těchto dvou zemích přitom nejsme až tak svědky uvědomění a autonomní organizace, pouze násilí a třídní nenávisti. To je dobrý začátek, ale pouze za předpokladu, že hnutí překoná moment reakce a utvrdí dlouhodobě svůj vlastní obsah, svůj rytmus a svou organizovanou vůli. Podle toho, co v této chvíli víme, se tak nestalo.

Bod 2

Tato vlna lidových revolt je od začátku vedena svobodomyšlnými aspiracemi. A odůvodněně. Proletariát velmi dobře věděl, že každý protest, i ten nejmírumilovnější, stát násilně zadusí. Prvně uspokojili vykořisťování svou základní potřebu svobody, na níž aspirují, ve svých vlastních bojích a skrze ně.

V nezávislém boji se lze vyjadřovat svobodně, může se v něm rozvinout autonomní organizace a jedinci v něm mohou rozvinout celou svou kapacitu socializace. Jen na tomto terénu může třídní boj absorbovat a vyřešit dalekosáhlé aspirace občanské společnosti po svobodě. Jedině tento přístup umožňuje načrtnout dělicí čáru oddělující buržoazně demokratické požadavky.

Jinak řečeno, žádná formalizace individuálních a kolektivních svobod v rámci státu není uspokojivá.

Ještě hůře, všechny formalizace tohoto charakteru časem prospívají stabilizaci kapitalistického výrobního způsobu a posilují státní dominanci nad podřízenými třídami.

Na druhé straně by bylo hloupé odmítnout možnosti, které teď proletariátu nabízí uvolnění diktatury kapitálu a jeho státu, i když se krystalizuje na buržoazně demokratickém základu.

Odmítnutí lhotejného postoje, pokud jde o institucionální a ústavní demokratické změny, však nesmí vést k podpoře, ani té nepřímé, procesů restrukturalizace státu. A platí to i tehdy, když tento proces začíná akcí proletariátu a odehrává se „za horka“, v rámci akutní krize státu.

Bod 3

To, že do hnutí vstoupily na stranu vzbouřeného proletariátu celé sektory občanské společnosti, zejména v Tunisku a Egyptě, podkopalo čistě dělnický charakter původních revolt. Ne proto, že by se snad proletariát musel za všech okolností halit do izolace, aby utvrdil své zájmy. Kapacita dělnické třídy přitáhnout ke svému hnutí sektory a jednotlivce z jiných vrstev občanské společnosti pro nás zůstává životně důležitou podmínkou pro její vítězství nad dominantními třídami.

Problém je, že věc proletariátu je v této chvíli v Tunisku stejně jak v Egyptě zacloněna klasickými demokratickými požadavky a mocenskými hrami v rámci dominantních tříd. Rychle se ukázalo, že povstalci nejsou schopni považovat se za výraz společenské třídy, která je nezávislá a nemá vlast.

Třídy, která aspiruje na svržení nejen autoritářských a zkorumpovaných režimů, ale také na zničení státu, všech států, a hlavně na revoluční ustavení

centralizované kooperativní společnosti bez tříd, bez peněz, bez vykořisťování a útlatku.

Tak tomu je navzdory výjimkám představovaným oblastmi Tuniska, kde vše začalo, a továrnám, úřadům a dalším pracovištím v Egyptě, kde konflikty ohledně mezd a další boje pokračují i po odstranění starých arabských šéfů.

Neschopnost vzbouřenců sladit své myšlení s povstaleckými akcemi se ukazuje především ve zjevné absenci jakýchkoliv pokusů o autonomní organizace, které by byly schopné vnést do srdce boje útok na kapitalistickou výrobu. V Tunisku dál fungovala většina továren. V Egyptě se agitace za dělnické požadavky zatím nerozšířily. V Tunisku jsme byli dokonce svědky společných iniciativ dělníků a manažerů na ochranu výrobních nástrojů. K témuž docházelo v Egyptě. V Alžíru a Jordánsku se hrálo, zdá se, podle stejného scénáře.

Stejně jako v Íránu v létě a na podzim roku 2009 zůstává hlavním omezením hnutí to, že dělníci nedostatečně využívají hlavní zbraň, kterou disponují: stávky. To je zbavuje jediného opravdu pevného ukotvení jejich boje a zároveň jedné z neúčinnějších forem boje proti státu a zaměstnavatelům, ať už jsou „domácí“ nebo „zahraniční“. Srdcem systému nadvlády je ve všech zemích na světě výroba. Právě tam musíme mířit.

Bod 4

Zkostnatělé, klientelistické režimy, v nichž hrají největší roli rentiéři, to tváří v tvář útoku ulice rychle vzdaly. Jejich představitelé, konfrontovaní s rostoucími těžkostmi v přístupu na globální kapitálové trhy, samy o sobě ještě v žalostném stavu následkem globální finanční krize odstartované v USA v srpnu 2007, se ukázali být neschopní upevnit a rozšířit svou politickou a sociální základnu. Bylo by ale chybné domnívat se, že se tyto režimy hrouť. Navzdory kouřové cloně mainstreamových informačních orgánů nevisely tuniské a egyptské autoritářské režimy ve vzduchu a nebyly udržovány od začátku do teď pouze silou a vůlí diktátorů.

V Tunisku, zdaleka nejrozvinutější kapitalistické zemi Severní Afriky, čítala dřívější vládnoucí strana přibližně 2 miliony členů a sloužila jí jediná odborová centrála UGTT (Union Generale des Travailleurs Tunisiens). Je to také UGTT, kdo řídí krok po kroku cestu z krize díky svému hlubokému zakořenění v proletariátu. Díky své dlouholeté dialektice, tolerované v jistých mezích režimem Ben Aliho, se dnes zdá být tahle odborová konfederace skutečnou alternativou. UGTT po léta usměrňovala nespokojenost proletariátu a prokázala se jako největší a leckdy jediný garant výrobního a společenského pořádku. Tuto roli naplňuje poměrně efektivně ještě dnes.

Konfederace UGTT situaci v Tunisku kontroluje a je odsouzena k řešení napětí hlavně v chudém středě a jihu země, kde se třídní boj projevuje v největší síle. V UGTT panují velmi kontrolované protiklady mezi frakcemi více či méně napojenými na bývalou RCD (Rassemblement constitutionnel démocratique). Aby si zachovala svoji roli a zároveň důvěryhodnost, UGTT dovoľovala, aby v ní

byly do jisté míry přítomny levicové proudy. Nebránila tomu, aby v ní byli přítomni řadoví odboráři, nositelé reformistických aspirací dělníků, a ti v ní jsou i teď. Dřív, když překročili povolené meze, byli separováni a vyloučeni z UGTT. Dnes, kdy je represivní aparát státu ve velkých obtížích, je pravděpodobné, že se budou snažit, aby jejich hlas zazněl naplno a aby se prosadili, hlavně v místech, kde proletářský boj stále hoří. Konečně mohou být někteří levicoví odboráři či dělničtí reformisté zlákáni CGTT, malými odbory, které byly založeny před několika lety a které teď vycházejí na světlo.

V Egyptě měla vládnoucí strana též dva miliony držitelů členských průkazek. Zde je pilířem státu nepochybně armáda čítající milion mužů. Má ve svých rukou vlastní průmysl, okupuje téměř všechny příčky vysoké státní administrativy, je strážkyní a přední příjemkyní výnosné renty ze Suezského průplavu (3,5 miliard dolarů desátek vybraných za rok, přičemž HDP dělá méně než 220 miliard dolarů) a mezinárodní finanční pomoci, především americké (přibližně 2 miliardy dolarů za rok). Joshua Stacher, americký specialista na Egypt, odhaduje, že armáda kontroluje mezi 33 a 45 procenty egyptské ekonomiky.

Právě armáda, která „udělala“ Mubaraka a která teď stojí za Omarem Sulejmanem, je nyní společně s Muslimským bratrstvem (které má pět až šest milionů přispívajících členů) protagonistou aktuálních událostí v Káhiře. Degenerace třídního boje do pouliční bitvy mezi dvěma buržoazními tábory, jednoho „konzervativního“, druhého „pro restrukturalizaci“, neslibuje nic dobrého. Restrukturalizace a obnova státu v Tunisku již pokročila a v Egyptě se odehrává též.

Bod 5

Vyústí-li restrukturalizace egyptského státu v „historický“ kompromis mezi armádou a Muslimským bratrstvem, a zdá se, že k tomu dojde, povede to k dlouhotrvajícímu zmatku na geopolitické šachovnici celé oblasti. Vlna vyhroceného nacionalizmu, která se zvedla na ulicích Tuniska a Egypta, se může projevit znovu vypuknutím válečné fáze proti sionistickému státu. Za jistých okolností není v době krize pro rekonsolidaci, stmelení národa nic efektivnějšího než označit vnitřního či vnějšího nepřítele a vyhlásit mu válku. Někdejší vnitřní nepřítel Egypta, Muslimské bratrstvo, udržuje přirozené styky s islamistickou stranou v Jordánu a palestinským Hamasem. Hamas má velmi blízko k Sýrii a Íránu, který má v podobě libanonského Hizballáhu silné regionální napojení na mocenský koridor v Bejrútu. Hizballáh je pak také těsně spjat s Damaškem. Tento scénář není jistý, ale je třeba si ho být vědomi, zejména když jde o proletariát, který bude ve válkách, pokud by nastaly, potravou pro děla.

Jak bezprostřední, tak historické zájmy dělnické třídy může víc než kdy jindy reprezentovat jen přísně protistátní a defetistická politika.

V tomto regionu jako kdekoli jinde.